

2024-01-30

Vänersborgs tingsrätt
Mark- och miljödomstolen
Box 1070
462 28 Vänersborg

Nya uppgifter om flodpärlmusslor som belyser vikten av miljöanpassning av kraftverk vid Ålgårda kraftverk, M 3423-22 och Forsa M 3425-22

Nya viktiga fakta om Storån har framkommit under 2023 inom ett LOVA-projekt som medfinansieras av Bra miljöval-fonden genom Vattenfall AB: *Flodpärlmusslans status i Rolfsåns avrinningsområde*. Projektet har drivits av Lygnerns vattenråd. Ett delresultat från inventeringsdelen redovisades i december 2023 och en preliminär rapport finns vattenrådets hemsida (Johansson & Wengström, 2023). Flodpärlmusslan är i Sverige och Europa starkt hotad (EN) samtidigt som den är upptagen i EU:s habitatdirektiv.

Resultaten från inventeringen, är av största betydelse och behöver tas med vid kommande förhandlingar miljöanpassningar för kraftverken.

På de flesta lokaler i Rolfsåns vattensystem syns en nedåtgående och i många fall en kraftigt nedåtgående trend för flodpärlmusslorna, som exempelvis i Nordån och Sörån (Wengström m fl, 2021, Andersson, 2019) samt Gärån (Länsstyrelsen i Västra Götaland, 2012). Mussellarverna behöver antingen öring- eller laxungar som värdar under en period. Hittills i det pågående LOVA-projektet har det konstaterats vara öring som är värdfisk på de lokaler i vattensystemet där detta kunnat undersökas. Generellt för många mussellokalerna i vattensystemet är att tätheterna av öringungar är låga, vilket kan vara en viktig orsak till låg eller utebliven reproduktion hos musslorna (Andersson, 2019). Störvuxen och vandrande öring från Lygnern och havet är särskilt viktig eftersom de lägger mycket rom och på så sätt genererar en betydligt större mängd öringungar än den småvuxna och stationära öringen. En helt och hållet fungerande fiskvandring upp- och nedströms förbi kraftverken är därför av största betydelse för att återskapa livskraftiga populationer av flodpärlmussla i vattensystemet.

Positivt är nyupptäckter av flodpärlmusselpopulationer i Storåns huvudfåra. Vid sex av åtta utvalda och inventerade delsträckor hittades totalt 252 levande musslor. Eftersom inventeringen är översiktlig med hjälp av vattenkikare på grunda ställen och dykning på djupare är antalet verkligen förekommande individer längs sträckorna högre. Ingen reproduktion kunde konstateras utan endast gamla musslor hittades. Den minsta musslan var ca 50 mm med en uppskattad ålder på 10-30 år. Detta tyder på att det även här behövs betydligt mer störvuxen vandrande fisk av öring och lax. De nyupptäckta populationerna i Storån till några av de viktigaste i Rolfsåns vattensystem. Mycket viktiga populationer finns även i biflöden till Storån samt längre upp i systemet i Nolån och Nordån uppströms kraftverket vid Forsa. Populationerna har stor betydelse för flodpärlmusslans överlevnad i hela vattensystemet.

Förutom förbättrad vandring och överlevnad av öring- och laxungar är viktigt att förbättra lek- och uppväxtområden för öring och lax i Storåns huvudfåra och biflöden samt vidare upp i Nolån och Nordån.

Vi vill även lyfta fram att statusen för Natura 2000-området hänger starkt samman med den status och de populationer av hotade arter som flodpärlmussla som finns uppströms Rolfsån i exempelvis Storån och Nolån. Vi vet att flera hotade arter samt arter på habitatdirektivet är på väg att försvinna om inte kraftfulla åtgärder görs både för själva Rolfsån och uppströms liggande områden i Storån och Nolån. Vi vill hänvisa till tidigare skrivelser som vattenrådet lämnat till [MMD 2023-08-23](#) och till [Sea2source AB 2022-06-22](#) och som berör Ålgårda. Den senare har troligen inte nått MMD tidigare. Båda skrivelserna bifogas.

Med den förnyade kunskap om flodpärlmusslor i Storån bedömer vi att:

- Fullt fungerande upp- och nedströmsvandring av vuxen fisk och smolt är mycket viktig för flodpärlmusselpopulationernas överlevnad. Försiktighetsprincipen bör gälla med användande av bästa tillgängliga teknik om inte vetenskapliga referenser, som kan användas för förhållanden vid aktuella kraftverk, visar att annan föreslagen teknik fungerar på ett säkert och bra sätt.
- Vandring och överlevnad hos fisken behöver följas upp vid kraftverken för att kunna visa att de åtgärder som gjorts fungerar väl. Ett uppföljningsprogram för detta behöver tas fram.

Referenser:

Andersson, J. 2019. *Varför håller flodpärlmusslan på att försvinna i Rolfsån? En sammanställning av hotfaktorer*. Sportfiskarna.

Johansson, J & Wengström, N. 2023. *Flodpärlmusslans utbredning i Rolfsåns avrinningsområde - En inventering av åtta av länets vattendrag 2021*. Sportfiskarna.

Länsstyrelsen i Västra Götaland. 2012. *Flodpärlmusslans status i Västra Götaland - En inventering av tre av länets mussellokalerna 2011*. Rapport 2012:05.

Wengström m fl. 2021. *Flodpärlmusslans status i Västra Götaland*. Länsstyrelsen i Västra Götaland. Rapport 2021:36.

Samtliga rapporter finns på vattenrådets hemsida:
<https://lygnernsvattenrad.se/dokument/rapporter/>

Vid frågor hör gärna av er till vattenrådet genom sekreteraren Peter Nolbrant, 076-811 46 07, peter.nolbrant@icloud.com

På uppdrag av styrelsen

Peter Nolbrant
Sekreterare Lygnerns vattenråd